

Висновок. Отже, викладене дозволяє стверджувати, що договір як різновид земельної правочину не може виступати підставою виникнення зобов'язання з відшкодування заподіяної шкоди землі чи навколишньому природному середовищу. Єдиною підставою є факт протиправного заподіяння шкоди.

Таким чином, аналіз чинного законодавства України дає можливість встановити найбільш загальні риси, які характеризують договори у сфері земельних відносин.

Література:

1. Цивільний кодекс України від 14.08.2021 № 435-IV
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Поняття та види правочинів URL : https://protocol.ua/ua/tsivilniy_kodeks_ukraini_stattya_202/
3. Земельний кодекс України від 20.08.2021 № 2768-III
URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14#Text>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЮРИДИЧНОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

Друга Г. А.

*аспірантка кафедри державно-правових дисциплін
факультету права, економіки та кібербезпеки
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Модернізація освіти зумовила її реформування на всіх рівнях та напрямках, і юридична освіта не стала винятком. Зміни, що відбуваються в освітньому законодавстві, спонукають до формування нової моделі юридичної освіти. Перед законодавцем стоїть завдання не лише оновити нормативно-правову базу у сфері юридичної освіти, але й забезпечити виконання всіх задекларованих положень чинного законодавства.

Дослідженню питань, присвячених нормативно-правовому забезпеченню освіти в Україні, присвячена ціла низка праць таких науковців, як В. Андрейцев, О. Білічак, К. Воронцова, Р. Кельмен, Г. Клімова, В. Комаров, М. Кравчук, О. Мельниченко, Р. Мудрак, О. Петришина, М. Скакун, М. Смокович, Р. Стефанчук, В. Сущенко, В. Тацій, А. Юшко та інші. Проте відсутність самостійних досліджень,

присвячених висвітленню особливостей нормативно-правового забезпечення юридичної освіти в Україні зумовлюють актуальність даного дослідження.

Мета дослідження – проаналізувати сучасний стан нормативно-правового забезпечення вищої освіти в Україні та окреслити основне коло проблем, що стоїть на заваді успішного реформування юридичної освіти.

Правове регулювання юридичної освіти в Україні характеризується недостатньою ефективністю та значно відстає від суспільних потреб, а недосконалість законодавчої бази призводить до прогалин у праві, що в свою чергу стає перешкодою та ускладнює інтеграцію вітчизняної юридичної освіти в європейський науково-освітній простір.

Основною складовою нормативної бази, що регулює особливості юридичної освіти в Україні є Конституція України [1], Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття») [4], Національна доктрина розвитку освіти [5], Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. [6], Закон «Про освіту», Закон «Про вищу освіту», Проект Закону про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії [7], Проект Концепції реформування юридичної освіти [8].

За логікою законотворення у рамкових законах та концепціях реформування юридичної освіти в Україні мають бути конкретизовані механізми, за допомогою яких держава забезпечує розвиток юридичної освіти. Для розуміння динаміки оновлення нормативно-правового забезпечення освітніх змін в області юридичної освіти варто зупинитися на аналізі проекту Концепції реформування юридичної освіти.

Аналіз змісту проекту Концепції свідчить про те, що вона покликана розв'язати низку проблем, які сьогодні мають місце в системі підготовки юристів. Автори проекту Концепції зосередились на тому, щоб підвищити якість освіти, тим самим стимулюючи зростання конкуренції між закладами освіти, що готують правників, що має зменшити їх кількість. Цьому сприятимуть також посилення вимог до ліцензування освітньої діяльності, встановлення контролю за якістю пропонованих освітніх послуг, розгортання системи підвищення кваліфікації науково-педагогічного складу, державної атестації випускників тощо.

Однією з новацій проекту Концепції є класифікація юридичних професій на певні категорії. До першої відносять так звані «регульовані види правничої діяльності» (суддя, прокурор, адвокат), з огляду на те, що основи їх провадження визначені положеннями Конституції України та регламентуються спеціальними законодавчими актами. У другу групу автоматично потрапляють всі інші варіації правничого фаху, а саме, робота на посадах нотаріуса, юридичного радника, слідчого, керівників

та спеціалістів юридичних служб державних органів, підприємств, установ та організацій тощо. Третю становить підготовка науково-педагогічних кадрів вищої категорії [8].

Основною метою поділу юридичних професій на групи є встановлення особливих вимог до підготовки фахівців, які по завершенню навчання в юридичних закладах вищої освіти практикуватимуть у сфері регульованих видів правничої діяльності, забезпечуючи більш ретельний відбір на навчання. Освітні послуги для осіб, які прагнуть оволодіти компетентностями, необхідними у подальшому для регулювання правничої діяльності, надаватимуться у правничих школах. До вступу у правничі школи допускатимуться особи, які засвоїли програму навчання за освітньо-професійним ступенем «молодший бакалавр» і успішно склали іспити, що підтверджують достатній рівень знання ними іноземної мови, наявність аналітичного, критичного і логічного мислення. Навчання у правничій школі відбуватиметься за наскрізною освітньо-професійною програмою за спеціальністю «Право», без будь-яких спеціалізацій. Навчання у магістратурі відбуватиметься лише за очною формою студій. З метою розроблення системи тестування для спеціальних вступних випробувань та складання Єдиного державного кваліфікаційного іспиту має бути створений Центр тестування при Міністерстві юстиції України [9, с. 61].

Аналіз проекту Концепції реформування юридичної освіти дає можливість зробити висновок, що після набуття чинності даного документу загальна кількість випускників юридичних закладів освіти суттєво зменшиться. Це відбудеться завдяки тому, що не всім вищим навчальним закладам вдасться підтвердити нові ліцензійні вимоги. Іншим чинником, що сприятиме скороченню кількості дипломованих юристів, і як наслідок зменшення кількості закладів, що готують юристів, можна вважати те, що на кожному з етапів навчання здійснюватиметься жорсткий освітньо-кваліфікаційний відбір.

Проект Концепції передбачає запровадження новітніх методик викладання. Зазначається, що закладам вищої освіти потрібно обмежити методику «по статевого відтворення нормативно-правових актів як таку, що негативно впливає на набуття студентами правничих аналітичних навичок» [8]. Натомість пропонується впроваджувати мережеві освітні технології та елементи методики навчання для дорослих шляхом постановки цілей, роботи в малих групах з використанням кейсів, обговорення практичних аспектів застосування набутих знань під час навчання.

Проект Концепції пропонує запровадження компетентнісного підходу навчання, відповідно до якого юристи повинні володіти такими компетентностями: здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, до творчого мислення і генерування нових ідей, до аналізу і

синтезу; уміння планувати, організувати і контролювати свою діяльність; знання і розуміння природи етичних стандартів, у тому числі етичних стандартів правничої професії та здатність діяти на їх основі; знання державної мови та однієї з офіційних мов Ради Європи на рівні, що забезпечує можливість як усного, так і письмового їх застосування в тому числі у професійній сфері; вміння планувати самостійно, працювати у команді колег за фахом, а також із залученням експертів з інших галузей знань; вміння примирювати сторони з протилежними інтересами та інші [8].

Водночас деякі запропоновані проектом Концепції реформування юридичної освіти положення є досить спірними і потребують уважного вивчення та аналізу юридичною спільнотою щодо можливості їх імплементації в національне законодавство. Як слушно зазначає О. Білічак: «по-перше, слід дати оцінку, наскільки є обґрунтованим поділ системи підготовки юридичних кадрів за напрямками регульованих та нерегульованих видів правничої діяльності. Не викликає заперечень, що рівень підготовки правників в Україні необхідно підвищувати, в тому числі і в межах конкретних спеціалізацій. ...Але викликає сумнів, що сучасні вимоги до професійного рівня фахівців у сфері регульованих видів правничої діяльності є настільки відмінними, що змушують проводити їх підготовку не лише за окремими освітніми програмами, але й у спеціалізованих закладах» [9, с. 62].

Досить спірним видається положення Концепції, відповідно до якого випускники юридичних вищих навчальних закладів по завершенню навчання матимуть право займатися регульованими видами правничої діяльності, без проходження тестування на загальні знання права, яке замінить складання ЄДКІ. Тобто особа не маючи належного досвіду практичної роботи за фахом матиме можливість займатися такими видами правничої діяльності для яких потрібен великий досвід в тому числі і життєвий. Так, марно в чинному законодавстві передбачені певні вимоги щодо представників суддівського корпусу, мова йде про віковий ценз, досвід практичної роботи тощо. І цьому також слід дати оцінку, наскільки це є обґрунтованим та доцільним.

В наукових колах викликає занепокоєння запровадження суттєвих відмінностей у підготовці фахівців за критерієм регульованих і нерегульованих видів правничої діяльності, що за своєю суттю є основою для дискримінації, коли у юридичній спільноті виділятиметься так звана «еліта» та юристи «другого гатунку». В сімнадцять років досить складно визначитись, якими видами юридичної діяльності воліли б займатися абітурієнти. Тому варто зберегти діючу систему підготовки майбутніх юристів, коли спеціалізація не є обов'язковою передумовою для певного виду юридичної практики, а доступ до регульованих видів юридичної

діяльності одержується за результатами відкритих конкурсів або через складання кваліфікаційних іспитів, що дозволить оцінити рівень готовності кандидата до виконання певних функцій.

Попри висловлену критику, проект Концепції реформування юридичної освіти спрямований на вирішення не лише організаційно-правових питань удосконалення юридичної професії, але й спричиняє формування нового світоглядного розуміння її значення в правовій системі України. До числа її сильних положень, слід віднести підвищення вимог до ліцензування освітньої діяльності закладів вищої освіти, що готують юристів; запровадження системи незалежного оцінювання здобувачів вищої освіти; зміна підходів до методів навчання, орієнтованих на практичну складову; нові вимоги щодо комплектації викладацького складу тощо.

Підсумовуючи викладене, можна зробити висновок, що Концепція спрямована на вирішення не лише організаційно-правових питань удосконалення юридичної професії, але й спричиняє формування нового світоглядного розуміння її значення. Як слушно відмічає І. Русенко: «сфера юридичної освіти потребує ґрунтовного переосмислення та реформування, має спрямовуватися на формування сучасного юридичного мислення, що повинно бути відкритим, зверненим до конкретних суспільних потреб, до людини. Для адаптації у світовий правовий простір національна правнича освіта повинна формувати нову професійну свідомість юриста» [10, с. 70].

Література:

1. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Закон України «Про вищу освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст. 2004.
3. Закон України «Про освіту». *Відомості Верховної Ради України*. 2017. № 38-39. Ст. 380.
4. Про Державну національну програму «Освіта» («Україна XXI століття»): Постанова Кабінету Міністрів України, Програма, від 3.11.1993 р. № 896. *Офіційний веб-портал ВР України*. URL: [//zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF](http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/896-93-%D0%BF).
5. Про Національну доктрину розвитку освіти: Указ Президента України від 17.04.2002 р. № 344/2013 URL: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/347/2002).
6. Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року»: Указ Президента України від 25.06.2013 р. № 344/2013 URL: [//zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013](http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/344/2013).

7. Проект Закону про юридичну (правничу) освіту і загальний доступ до правничої професії. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=62613

8. Проект Концепції реформування юридичної освіти URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-napracovanij-spilno-z-ministerstvom-yusticiyi-ukrayini-proekt-konceptsiyi-reformuvannya>

9. Білічак О.А. Реформа юридичної освіти в Україні: проблеми та виклики. *Освітня аналітика України*. 2019. № 3(7). С. 57-68.

10. Русенко І.Я. Реформування національної правової системи України: філософсько-правовий підхід. *Часопис Київського університету права*. 2014. № 1. С. 67-72.

ЩОДО ІНСТИТУТУ СЛІДЧОГО СУДДІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН

Євстрахов В. В.

*магістрант кафедри кримінального права, процесу та криміналістики
спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність»
факультету права, економіки та кібербезпеки
Міжнародний гуманітарний університет
м. Одеса, Україна*

Інститут статусу слідчого судді передбачено нормами кримінально-процесуального законодавства багатьох сучасних правових держав.

Наявність різноманіття моделей слідчих суддів обумовлена соціальними, історичними, економічними і політичними чинниками, які притаманні кожній країні, а також формою і метою кримінального процесу, процесуальним положенням й роллю суду при провадженні по справі, межами процесуальних повноважень обвинувача, тощо.

Так, англо-американській системі права запроваджено порядок, згідно з яким суддя здійснює конструктивне керівництво перебігом кримінального процесу. Магістратські суди – основна ланка судової системи Великої Британії. Вони розглядають понад 95% кримінальних справ, застосовують штрафи або позбавлення волі на строк до шести місяців. Якщо магістрати доходять висновку, що обвинувачений заслуговує більш тяжкого покарання, вони передають справу до Суду корони. Магістратські суди здійснюють також попереднє слухання у